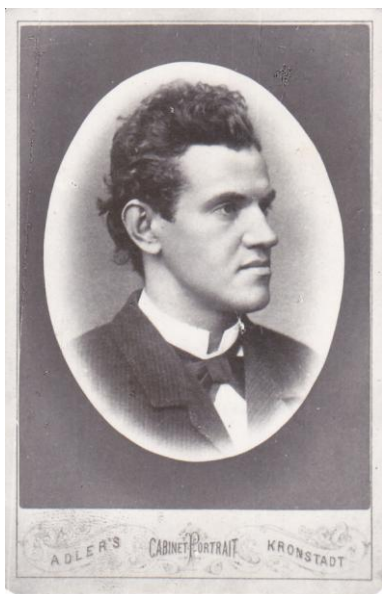

ISTORIOGRAFIE

Texte și documente inedite Istoria muzicii în autobiografii (XV)

Fondul Ciprian Porumbescu

Viorel Cosma

¹Despre Ciprian Porumbescu (1853-1883) se știe – în genere - că a fost creator, violonist și profesor, poate cel mai popular muzician clasic român, după George Enescu. Cântecul patriotice, *Balada pentru vioară și orchestră* și opereta *Crai Nou* i-au adus o popularitate singulară în secolul al XIX-lea. Poate, dacă nu ar fi murit extrem de tânăr (înainte de a împlini vârsta de 30 de ani!) alta ar fi fost soarta acestui înzestrat compozitor bucovinean, în istoria muzicii românești. Iată însă, că muzicianul Ciprian Porumbescu ne-a lăsat un jurnal

¹ Originalul fotografiei se află în Biblioteca Astra din Sibiu

autobiografic de o valoare literară fără egal în creația memorialistică autohtonă. Chiar titlul însemnărilor zilnice (*Puneți un pahar de vin și pentru mine*) poartă însemnele unei proze literare surprinzătoare pentru o simplă autobiografie, de altfel extrem de riguroasă calendaristic (însemnările autorului pe zile, luni și ani par un scenariu cinematografic).

Textul lui Ciprian Porumbescu nu seamănă cu niciuna din autobiografiile publicate până în prezent în această istorie a muzicii românești. Detaliile vieții cotidiene ale compozitorului au un farmec aparte prin sinceritate, spontaneitate, umor și stil literar. Există un refren care se strecoară ca un fir roșu de-a lungul întregului text: *boala ereditară și sărăcia lucie* ale tânărului muzician! Deși însemnările autorului încep cu cinci ani înainte de ale noastre (17 ianuarie 1879), totuși, se pare că tuberculoza și teama de inevitabilul și tragicul sfârșit deveniseră o realitate crudă pentru autorul Jurnalului autobiografic. „*Nu mă pot scula. Nenorocul mă persecută sistematic. Am iarăși o teribilă durere, dar cu 100 de procente mai rea decât cea de mai înainte*”... „*Am îndurat cele mai grozave dureri*”... „*Am un teribil catar și tușesc de tot parșiv*”... „*O duc iarăși rău, n-am haine și n-am parale*”... „*Caut iarăși bani pentru hainele mele și nu pot afla*”... „*Mă simt mult mai bine și nici n-am mai expectorat sânge*”... „*Nu mă tem de moarte, doar de murit*”... Așa sună refrenele virtuții tânărului seminarist din Cernăuți.

Singurele vise frumoase sunt legate de iubirea sa cea mai mare, dar nefericită: Bertha Gorgon: „*La Bertha m-am gândit adesea și mult. M-am gândit la ea atât de duios, cum te gândești la o scumpă ființă iubită*”... „*Mă trezesc la ora 6, cu ochii umezi, lăcrămând. Ah! Am avut un vis minunat. Se făcea că eram acasă la Stupca și anume cu B., singuri, într-o odaie. Eu îi zâmbeam. Dânsa zicea: - Da' Dumneata mă râzi! – Nu, D-ră B., cum aş putea râde de Dumneata, când te iubesc atât de mult! Scumpă B., mă iubești Tu, vrei să fii soția mea? Dânsa se înfioră în brațele mele... Scumpe Ciprian, nu te voi uita nicicând! Mă trezii, Dumnezeule! Împlinise-va, oare, cândva acest vis?*” Așa suna refrenul iubirii neîmpăcate a tânărului bucovinean.

Bineînțeles că referirile la muzică nu lipsesc. Cu sora sa, Marioara, cântau împreună la Stupca. Cu Eusebie Mandicevschi făcea teorie și îi verifica lucrările componistice. Dădea lecții particulare de muzică (lui Isidor Flondor) spre a strânge un bănuț. A compus o Liturghie pentru cor bărbătesc pe care a auzit-o la Catedrala din Cernăuți executată de colegii săi seminariști. Dintr-o fugitivă însemnare, aflăm chiar că "marți, 18 Faur 1879" a compus un lied, necunoscut până astăzi în catalogul creației porumbesciene, pe versurile lui Baltinester.

În timpul liber, Ciprian Porumbescu juca cu prietenii săi apropiați popice și făcea scrimă la sala de sport din Cernăuți. Este surprinzătoare pentru un suferind cronic (tuberculos) dragostea pentru excursii în natură, adeseori chiar lungi și obositoare, ca de pildă, vizitarea neamurilor din Ilișești, Rădăuți, Suceava. În special de Rusalii și de Paști, muzicianul lua calea anevoioasă (mersul pe jos), spre a-și vedea rudele și prietenii. „*Plec azi acasă. E, nu-i vorbă, vreme foarte rea, dar eu mă bucur, totuși, nespun de călătorie... la Ițcani mă așteaptă căruța... În Suceava, îl luai cu mine pe Igi. Plecarăm mai departe. Ploua groaznic și un vânt rece ne îngheța toate încheieturile. La Ilișești, a trebuit să descind la cârciumă, ca să bem un pahar de vin...*”

Există mult umor în paginile lui Ciprian Porumbescu, dar farmecul limbajului său tineresc și puritatea limbii literare, cu expresii dialectale țărănești, împrumută textului autobiografic o culoare locală cuceritoare. Expresii ca „*dormii o leacă*”, am băut un „*fiacru*” de Sadagura îi încântă pe cititori. Multe cuvinte zonale (*cneipă, harțug*) nu se găsesc nici în Dicționarul limbii române de Șăineanu!

Lectura biografiei autorului *Tricolorului* dovedește un talent literar autentic al compozitorului, paginile sale de Jurnal calendaristic/emoțional, singularizându-se în contextul istoriei muzicii românești în autobiografii. Este poate meritul principal al transcrierii efectuate de nepoata compozitorului bucovinean, Nina Cionca.

Puneți un pahar cu vin și pentru mine (I)

Auzii de la bunicul și tatăl meu că, în vremurile vechi, să fi emigrat în Moldova un antecesor al lor, din Polonia, care era polon. Și să fi fost încă și nobil.

Bunicul și tatăl meu se nascură, acolo (Cozmeci, Galiția – n.n), care după aceea deveni Bucovina și fură botezați în legea ortodoxă a țării, fură crescuți între români, se căsătoriseră cu românce și așa veni că și eu fui botezat în legea părinților mei și crescut între români.

Oricum ar fi fost, neamul era de țărani români, de mai bine de un veac...

17 ianuarie 1879. Cernăuți. Locuiesc la unchiul Sause și studiez filozofia. Camera mea este destul de plăcut și de confortabil aranjată, dar sunt cam însingurat, de aceea colegul meu Karl Schorsch îmi vine ca chemat în seara de 17, când, la un cordial taifas cu ceai și țigări, punem la cale ca Schorsch să se mute la mine...

Ioji care până atunci a locuit cu mine, pleacă la Suceava ca să treacă acolo bacalaureatul. Seara încă eu...

În dimineața zilei următoare nu mă mai putui scula...

După-amiază, veni la mine Dr. Flinker și prescrise medicamentele necesare. Seara, era o Vinere, s-a mutat la mine, cu tot calabalâcul său, Schorsch. Prezența lui îmi face bine, știu că am lângă mine un amic.

Zilele următoare trecură în liniște, eu fiind ocupat numai cu boala mea. Zilele acestea Schorsch a avut ocazia ca împreună cu Miklau, să benchetuiască și benchetuiala s-a terminat cu un final de tot dramatic.

După noaptea trecută, se duseră ambii, Schorsch și Miklau, la un jidan unde Miklau voia să-și scoată ceasul amanetat acolo. Jidanul are o jidancă și jidanca o soră. Schorsch joacă rolul de medic pentru că jidăuca...se plânge de... Și sora jidăucei e bolnavă. Amândouă sunt căutate doftoricește (?) de Schorsch (la care ocazie, firește, nu lipsiră diverse nu prea neintenționate alunecări pe la bourei și șolduri,

etc.) și dânsul le prescrie o rețetă în care „Cuprum sulfuricum” figurează ca ingredient principal – sub care dânsul mai scrie, în slove grecești, „Brause-Pulver”. Ori de jidăuca a comandat rețeta nu știm, dar Schorsch și-a jucat rolul bine, drept care să rămână lucrul aice, ca bine izbutită izpravă studentească.

Mie mi-i mereu mai bine. Primesc vizite ale diverșilor colegi. Patak cum nu se duce la cursuri, vine la mine. Schorsch face ceaiul și astfel sporovăim pe-ndelete.

Schorsch umblă adesea la patinat, pentru „patinare și ciupire de curte”.

I s-au cam aprins călcâiele după o anumită Salter, fată de altfel frumușică și, pe deasupra, bună cântareată, care și ea, dacă-i prea cald, iese la dansat pe patinoar. Uraaa!

Acasă se hârjonea cu puștanca Fanny. Codană dolofană, zdravăn încalată, care-i place mult, mai ales lui Patak.

La 25 curent am căpătat de la tata un cam dârzan bobârnac pentru scrisul ușuratec din scrisorile mele... ca urmare a purtării mele cam lipsită de etichetă, pe care o manifestez și când sunt acasă, față de dânsul și soră-mea. Mă tem însă că dânsul țintește, în scrisoarea sa, într-altă parte...

În 27, noi încă zacem în pat, când vine un curier de la judecătorie și-mi dă o pără de cambie din partea lui Katz. Trist. E o Lune și Schorsch încă zice:

- Măi, săptămâna începe bine...

Și prea curând era să recunosc cu amărăciune adevărul spusei sale.

28 Ianuarie 1879. Marți, Sunt acu' atât de restabilit, că pot părăsi patul. Mă scol, mă îmbrac și trec dincolo, la Tanti, ca să-i mulțumesc pentru grijulia ei căutare în timpul bolii mele.

Ies, apoi, cu Schorsch. Mă duc la Dr. Horn (avocat) cu pâra mea cambială. Dânsul îmi promite că va întreprinde cele necesare. De acolo mă dusei la Unchiul. E ceva suferind, stă, de aceea, acasă. După amiază am fost la Flinker, dar nu l-am aflat; mă dusei în oraș și cumpărai acest caiet omnibus pentru carnetul nostru. Vin acasă și trec dincolo. Mă hârjonesc acolo cu Letty. Deodată, își fac apariția doi de la judecătorie, cari mă caută. Mă duc cu dânsii în camera mea; dânsii îmi predau o

decizie a judecătorei prin care unul dintre ei e autorizat ca să mă amaneze, în urma acțiunii lui Klauczenko, pentru 23 florini, pe care îi dătesc ca garant pe fotografiile luate în primire.

Trec peste întreaga scenă, aceasta fiindu-mi mult prea penibilă ca s-o păstrez amintirilor.

Prin intervenția bunului Karl, chestiunea fu, momentan, aplanată.

Societate mare. Pitei-enii, consilierul guvernamental Strasser, Mme Constantinovici, tinerii Pauli și Dworski. Petrec cu Sofia Pitei, copilă foarte simpatică și spirituală. Cea mai mică are ceva de servitoare și, iertare de cuvânt prost, trăsături idioate. Apoi am jucat cu bătrânul Dworski și Paul „Preferance”, ? eu pierzând 30 creutzeri.

După cină, m-am dus acasă. Schorsch era acu' acasă și se trudea degeaba să gătească ceai cu o bucată de lemn care abia mai licărea.

Obosit și slab, mă culcai la 10 și 1/2. Schorsch trebui prea curând să recunoască insuccesul strădaniei sale, căci, de data aceasta, renunță la plăcerea de a bea ceai și se culcă și el.

Miercuri 29 Ianuarie. Mă trezesc la ora 6 și 1/2, observ cruntul ger și un miros nedefinibil a... și fum de tutun. Îi spun că tocmai adineaori am clătit olița și, pentru a alunga pestilențialul miros, mi-am aprins o țigară. Îmi amintesc de incidentul de ieri și sunt foarte mâhnit. Tăifăsuim pe-ndelete, mai ales despre Gorgon-eni, până la ora 7 și 1/2.

Fani aduce cafeaua, face focul. Mă scol, scriu scrisori. Schorsch își fierbe ceaiul, dejunează și se duce la patinat. Se întoarce, însă, curând, fiind o vreme posomorâtă, rece.

Eu n-am fost la patinoar, pentru că abia am ieșit afară și mi-a înghețat vârful nasului. Mă așez, acolo, și scriu în carnet, de la început și până aici.

Schorsch a plecat. 11 și 1/2. Am fost la Beringer, care tocmai se rădea, de l-am invitat la cneipa noastră, care are loc astăzi; mi-a promis că vine. În cușca noastră e un frig siberian.

Vineri, 31 Ianuarie 1879. Mă trezesc la ora 6, cu ochii umezi, lăcrămați.

Ah! am avut un vis minunat! Se făcea că eram acasă, la Stupca, și anume cu B.[ertha n.n.], singuri într-o odaie. Eu îi zâmbeam. Dânsa zicea:

- Da' Dumneata mă râzi!

- Nu D-ră B., răspund eu, cum aș putea râde de Dumneata, când te iubesc atât de mult!

Dânsa mă privi adânc și melancolic; o cuprinsei și o întreb:

- Scumpă B., mă iubești Tu, vrei să fii soția mea?

Dânsa se înfioră în brațele mele - un prelung sărut fu răspunsul...

Puțin în urmă, trebuia să plec la Cernăuți. Îmi luam vremelnicul bun-rămas și nu mă puteam despărți de scumpa ființă. Plângeam amândoi. Până ce dânsa se smulse și zise plângând:

- Scumpe Ciprian, nu te voi uita nicicând...

Mă trezii. Dumnezeule! Împlinise-va oare cândva acest vis?...

Mă scol, pentru că mai am de lucru. Schorsch s-a trezit, acu', și cântă.

Afară ninge și viscolește. Schorsch se duce la Patak și vine cu dânsul; ieșim tustrei. Eu, la farmacie, ca să-mi cumpăr benzină, cu care, acasă, îmi curăț hainele pentru serata muzicală.

Eu și Schorsch mergem la societatea de cântare; cântăm, până la 8 și 1/2. și ne ducem la sindrofia noastră, la „Junimea”, care e aranjată, și astăzi, în onoarea plecării lui Buliga.

Sindrofia s-a desfășurat foarte plăcut. Cântarăm și petrecurăm foarte bine. Partea neoficială și epilogul le-a prezidat Șerban.

După ce ne mai dusesem la o cafenea, ajungem, la 2 fără 1/4, acasă și ne culcarăm.

1 Faur 1879. Mă trezesc la ora 8, iau cafeaua și merg la cursuri. Schorsch mai doarme.

Onciul îmi plătește un dejun, după care, cu el împreună, merg la profesorul Ștefanovici pentru a încasa bursele noastre. Primesc 20 florini.

După amiază mă dusei la Neunteufel și făcui muzică, de la 7-12 și 1/2, până după miezul nopții, cu Franzl. În drum spre casă, văd puternic iluminată clădirea Musikverein-ului. E sindrofie muzicală, astăzi lumea dinlăuntru petrece cu muzică și dans, uitând orice grijă și necaz; câte inimi tinere nu zbotocesc acolo mai vioi, în melodicul vârtej al unui vals, câte arzătoare priviri ale iubirii nu se întâlnesc și-n câte fragede inimioare nu se furișează hoțesca săgeată a lui Amor, pentru a le răpi, pentru o bucată de vreme, voia bună și liniștea; dar și prefăcătoră, și perfidia, lunecă, acolo, pe lustruitul parchet, sub masca fracului și a pantofilor de lac, ademenind, fascinând, seducând și, tăcut, cufundat în gânduri mohorâte, înot mai departe prin zăpadă, cu vioara mea la subsuoară, meditănd asupra divinului Mozart, cu care am petrecut adineauri, dar și dânsul a fost numai un om, din pulbere născut, care, ca oricare altul, a trebuit să se scufunde în bezna lui Orcus. Mozart. Musafirii acestei sindrofii muzicale. Totul: „Păreră numai și vis, și val, și spumă, și-abis! Doar Fapta. Da! Fapta cea bună Etern de te-ncunună !”. Schorsch e la sindrofia muzicală. La 1 și 1/2, mă culc. Noapte bună, scumpă B.! . .

3 Faur 1879. Astăzi e anul de când am fost achitat la procesul Arboroasei. Amintiri sinistre.

Schorsch e la gheață. Capăt o scrisoare de la Mărioara. Afurisit! Sunt în dispoziție extrem de deprimată, cel mai bine mi-aș trânti prin cap un glonte.

Tata nu-mi răspunde nimic în chestiunea pârii (pentru datorie la fotograf) și Ferlievici - tot nimic.

Ce să fac, dacă nu vine un ajutor?

După amiază, îi răspund lui Marica, trimițându-i o săgeată. Schorsch încă nu a sosit acasă. Mă așez la lucru. Un băiat vine de la Schorsch, cu un bilet în care dânsul mă roagă să-l vizitez, dânsul fiind bolnav. Mă duc încolo, Schorsch zace în spital. O fi răcit aseară, la serbarea de pe patinoar, la care a fost.

Vin acasă, lucrez mai departe, cinez și meditez asupra tristei mele soarte. Îmi par foarte însingurat, de toată lumea părăsit. Mă gândesc la B. și mă culc la 9 și 1/2.

4 Faur 1879. Marți așadar, noaptea asta am dormit singur. Visat felurite prostii La 8, mă scol și lucrez până la 10, când mă duc la cursuri.

Am fost la Seminar, unde mi-am luat ceva cărți din biblioteca I teologică. După amiază, am lucrat până la 3, când m-am dus la Mandicevschi și, cu dânsul, la D-ra Filia (Popovici); am cântat până la 7.

Mandicevschi mi-a revizuit și câteva compoziții de-ale mele. Din toate observațiile lui, văd că eu știu încă foarte puțin.

Schorsch e încă mereu bolnav.

Sunt, în general, foarte trist și indispus; mereu, nici bani și nici posibilitatea unei ieșiri.

5 Faur 1879. Miercuri. Mă scol devreme și lucrez până la 10 și 1/2, , când m-am dus la bibliotecă.

Vecinul meu de cameră, Popp, pare s-o ducă foarte bine, căci dânsul demise, astăzi, la 6 dimineata, din camera sa, o Dulcinee și-o mai și țocăi supt ușă, la despărțire, atât de aprig de s-a auzit până la noi. L-am mai văzut cu acest odor, ziua, la dumnealui; pasabilă numai Dulcineea cam de anticariat și prea stătută și uzată. Dar ce să-i pese unui hai-hui de ogar ca Papp de frumuseță și de lustru; în scăfârlia lui ogărească, el doar atâta socoteală-și face: „Scopul sfințește mijloacele”.

După amiază, mersei la cursuri, unde am făcut, la Zieglaurer, o interpretare. Seara, am fost la unchiul și am jucat „Preference”; iar, la 8 - acasă, de-am lucrat până la 1, după miezul nopții. Schorsch, mereu bolnav, și eu încă tot n-am bani.

6 Faur. Joi. M-am sculat la ora 9, mi-am măturat odaia și m-am dat în continuare lucrării mele.

În cameră e frig; din păcate, n-am lemne și n-am bani, ca să-mi fac foc. Acasă pare să mă fi uitat și gata.

Joi, 13 Faur 1879. Onciul vine dimineața la mine și punem unele la cale.

Mă duc la Lesehalle și, de acolo, la (Vasile) Morariu. Pridie e acolo. Apoi, vine lunganul de Griboschi și aduce știrea că s-a logodit, astăzi dimineață, cu D-ra Ilasievici. Uraa! ... Plec cu dânsul.

După amiazi, iarăși muzică la Mandicevschi. Apoi, merg la Unchiul, stau acolo cam 2 ore, vin acasă și prind a gândi de n-ar fi bine să urmez dreptul.

Teribil! Și, totuși, acesta ar fi singurul studiu care mi-ar fi cel mai de folos. Morariu și Pridie mi-au lămurit lucrul complet, îndemnându-mă să mai schimb odată macazul. Ce-o să zică lumea? O să-l întreb mâine pe unchiul. Astăzi, e nunta lui Luția. Și acesta un om de compătimit, dar nu în aceeași măsură ca mine.

Vineri 14 Faur. Nu! Utopie să mai depeni înaintea gândul de ieri! Că doar nu m-oi canoni 7-8 ani, fără nici o lețcaie salar, până să ajung un jerpelit de Adjunct; pentru una ca asta sunt prea bătrâior și, apoi, cu atâta, sper, s-ar și încheia cariera mea juridică. Afară de asta, nu-mi pot atât de bine valorifica cunoștințele mele teologice și muzicale. Rămâne, deci, cum a fost. Devii profesor și poate mai ai și norocul de-a fi pe placul unei copile și de a o lua de nevastă, mai încolo; la bătrânețe.

Uraaa!.. Trăiască filozofia! Pe la 11, ies nițel în oraș. Apoi, m-a vizitat Mandicevschi & Patak am ieșit, iarăși, nițel la plimbare; sporovăii cu Mandicevschi despre diversele chestiuni muzicale.

După masă, ieșii cu Patak în oraș pentru a vedea funerariile generalului Uraca. Un foarte frumos cortegiu. Multime de armată, fanfara militară de la Lemberg și, îndărătul carului funebru, călare, un cavaler în chiurasă de oțel. Sus, pe cal, dânsul îmi păru a fi ca un Don Quijote pe Rosinanta sa. Apoi, merserăm la Mandicevschi și cântarăm până la 8 seara. Și cu Boopis. Seara, concertează la Mayer muzica militară. Schorsch e acolo; m-aș duce și eu, dar n-am. .. „mărunțele”. Astăzi, am primit o scrisoare drăguță de la Marica. Dânsii vor neapărat ca să vin acasă de vacanțele mici. Încă nu știu ce-oi să fac.

Vineri, 15 Faur 1879. Dimineața, îmi spune Sause că trebuie să mă mut, pentru că dânsul vrea să refacă locuința. Fie! eu și așa plec, în 18 sau 19, acasă. Merg la cursuri, unde-mi citesc, la Loserth, lucrarea mea de seminar. Am fost, apoi, o lecuță, la Unchiul, la Iulco; după amiazi, mi s-a făcut lene și m-

am culcat; dulce visând, am adormit. Sub seară, mi-a venit Onciul.

M-am dus cu dânsul la Societate; de acolo, mă întorsei acasă, îmi, luai vioara și m-am dus la Franzl unde am făcut muzică până la 11 și 1/2.

Da! Să nu uit! Astăzi, am fost la Piczak, în cancelarie. Schorsch e la serata gimnaștilor. E ora 12; mă duc la culcat. Noapte bună, B! ...

Duminică, 16 Faur. Schorsch doarme până târziu. Mă scol, scriu o scrisoare acasă și una lui Morariu. Apoi, mă duc în oraș, îl întâlnesc pe vechiul camarad de temniță Orest Popescul, merg nițel la Seminar, la Tit (Constantinovici) și Voevidca, apoi pornesc cu Ilarion Onciul în căutarea cuiva care ne-ar plăti un rachiu. Trudă zadarnică. În fine, Ilarion se decide și plătește, la Augusti, o gustărică pe datorie. Vin acasă și „tresaltă, întristate sufletele"! Le avem păraluțele! Bani de călătorie acasă!

Dar toată treaba asta, cu stăruirea tatei și a Mariei ca să plec neapărat acasă, nu-mi prea pare lucru curat. Mă tem că, acasă, nu mă așteaptă treabă bună.

După amiază, mă duc la Cafeneaua „l' Europe" și joc un „Preferanță". De acolo, merg la Onciul, crezând că voi afla pe Orest, dar dânsul nu-i acolo; mă duc, acasă, și mă culc.

Luni, 17 Faur 1879. Schorsch n-a dormit la mine. Mă scol și mă apuc de lucrarea mea austriacă de seminar. Lucrez toată înainte-de-amiază și, la ora 2 după-amiază, sunt gata! De-o fi bună?! Destul pentru Zieglauer; am făcut-o pe 6 coale. La 2 și 1/2, vine Patak; ne ducem la Mandicevschi pe urmă, eu, nițel, la Unchiul. Acolo, iarăși toți întristați. La 7 și 1/2 acasă. Veni, apoi, H. la mine și rămăserăm până la ora 4.

Mărți, 18 Faur. Dimineața, compun un lied, la care textul de Baltinester mi l-a dat Mandicevschi. Cântecele a reușit destul de bine Apoi mă duc la Universitate și acolo îl întâlnesc pe £14113: care-mi plătește, la Paczenschi, o gustărică, trăgănată până la ora 3. În timpul acesta, dânsul imi povesti multe; între altele, mă sfătuia s-o iau în căsătorie pe Boopis?!

După amiazi, la cafenea, apoi la cursuri. În cameră la mine cumplit de pustiu și de gol. Evreul și-a ridicat, acu', mobila. Plec Joi.

Miercuri, 19 Faur 1879. Mă scol de timpuriu și merg la Patak după o carte, de care am nevoie la referatul pe care am să-l țin, după amiazi, la Zieglauer. Dânsul vrea să compună o Cantată pentru nunta de argint a împăratului. Apoi, Herzog, apoi, Universitate, apoi, la Marty pentru testarea cursurilor, apoi, la Franzl care-mi execută Lied-ul, apoi, acasă, mâncat amiazi, scris note, făcut dizertația mea, în 1/4 de oră, și învățat pe dinafară. Apoi, mers la Flinker, neaflat acasă; apoi, la Patak, cu acesta, la Wohan, care mi-a prescris nu'ș'ce; apoi, amândoi, la Herzog; nu l-am aflat; la Universitate; acolo, îmi tin disertația; Patak mă așteaptă; mă duc acasă, beau cafeaua; merg la Patak; cântăm câteva duete; pe urmă mă duc la Unchiul; acolo era Tarasievici de la Turca, un prostan bogat și rudă a bătrânului Pauli, cu soția sa; rămăsei la cină, pe urmă imi luai rămas-bun de la bietul Unchiul, și Tanti, și Pauli, fiindcă mâine plec acasă. Pe când scriu pe divan, pe care-i și așternutul, căci „zădarnic ochiu-mi împrejur tot caută”. Mobilier, p-aici, nu! Parcă, niciodată!

Schorsch și-a cărat catrafusele sale, iar lucrurile și hârtoagele mele zac în cea mai oribilă răvășire. E ultima seară pe care o petrec la Sauseni și, totodată, ultima seară pe care, înainte de semestrul al doilea, o petrec la Cernăuți; și dacă arunc, acum, o privire asupra timpului trecut, de la 17 O'ctomvrie, intrarea mea la Sauseni și la filosofie, atunci ajung la următorul rezultat: Am îndurat, în timpul acesta, mult bine și mult rău; avut-am, adese, lipsuri și mâhniri și, supărări, dar am fost și sunt fericit și, pe cât m-ajută Sfântul, voi fi și de-acuma fericit.

La Bertha m-am gândit adesea și mult. M-am gândit la ea atât de duios cum te gândești la o scumpă ființă iubită.

Cu studiul meu e bine, progresează mereu; în muzică am lucrat mult în ce privește executarea; teorie, însă, am făcut puțină și puțin am compus. Mă supără că n-am bani ca să-mi închiriez o odaie mai mare și să-mi împrumut un pian pentru studiu. Cât despre gazdele mele, am multe a le mulțumi.

Abstracție făcând de ursuza privire a lui Karl și de flecăreala prea mirositoare a materialism din partea bătrânului Sause, lumea a fost cu mine foarte drăguță: m-au îngrijit în timpul maladiilor mele, m-au ajutat la nevoie; Tanti, mai ales, mi-a făcut mult bine și-mi pare că dâșii credeau în oarecari intenții ale mele față de Adela... Din păcate, nu merge.

Mă bucur de călătoria de mâine. Și, cum totdeauna, la scrisul carnetului meu, m-am gândit la tine, ființă scumpă, așa fii și acum, la încheierea primului semestru, de mii de ori salutat, Copil drăguț, și să ajungi a gusta, în cea mai senină dispoziție, tot ce ți-ar hărăzi, cu cea mai largă munificență, nesecatul izvor al Fericiirilor. Sunt din toată inima al tău, dorind atât de mult ca și tu să fii la fel pentru mine...

Rămâi cu bine, odăiță; mâine trebuie să ne despărțim, Adio! adio!

Cernăuți, 19 Faur ora 10 seara 1879.

Am căutat să aflu lumina Berthei...

20 Faur 1879, Joi. Le scriu acestea, acum, acasă, la Stupca, în dragul meu cuibuleț. Azi dimineată, mi-am făcut bagajul la Cernăuți, mi-am luat rămas bun de la Sauseni și am pornit, la ora 1, la gară. Am călătorit cu acceleratul. În același compartiment cu mine erau și studentul sucevean D. Rosenfeld, Și teologii Isopescul și Cocinschi. Ajuns la Ițcani, m-am așezat în harabaua care m-aștepta și-am plecat în oraș; acolo l-am debarcat și plecai, cu Markali, la Stupca. Acasă, i-am aflat pe toți sănătoși și nu s-a întâmplat nimic excepțional. Am tăifăsuț cu tata și Maria și m-am culcat, fiind obosit.

21 Faur, Vineri. Mă scol la 8 și 1/2; am dormit foarte bine și ciudat c-am visat de B.

Făcui muzică cu Marica, apoi puțină lectură, dejunai; tândălesc prin casă și pe-afară; iau masa. După masă, tăifăsuim; și iar citesc ceva, vreau să ațipesc, dar Maria m-a sâcâit și nu m-a lăsat să dorm; ba mă întreba de ce unul dintre cei 2 ducați, pe care îi ținea în mână, e mai greu decât celălalt, ba îmi zbatăcea atenția asupra unei jucărioare nuș'ce, căreia îi zicea „jabca” și care o distra mult; destul că n-am putut dormi Citesc puțin, facem muzică, apoi vrea să mergem la plimbare; dar nu se alege nimic. După cafea, tăifăsuim; apoi eu citesc.

Maria scrie o scrisoare către Gorgoneni. (Astăzi i-am scris lui Ștefan.) Cinăm; apoi eu scriu acestea și mă culc, la ora 9. Maria mai scrie. Tata doarme în camera de-alături.

Sâmbătă, 22 Februarie 1879. Mă scol la 8 și 1/2. Marica e sculată. Tata, la biserică. Facem nițică muzică, apoi scriu, pentru Piczak, „Polca” și tăifăsuiesc cu Marica.

După amiază, trimitem la Ilișești. Scriu, iarăși, piese muzicale. De la Ilișești, băietanul aduce scrisori și ziare, între care o scrisoare de la Schorsch și una de la Șiria.

Și B. a scris și a trimis cărți.

După cafea, tăifăsuim. Apoi, i-am scris lui Piczak și cinai. La 8 și 1/2, m-am culcat. Tata e, acu', culcat. Maria mai citește. Și eu citesc, în pat.

Mă gândesc mereu la Bertha. O iubesc doară atât de mult. Aflu de la Maria, că servitorul nostru, Dumitru, e vorba s-o ia pe Mali. Bravo!

(va urma)

SUMMARY

Viorel Cosma

Music History in Autobiographies

The Ciprian Porumbescu Archive

Ciprian Porumbescu (1853-1883) is widely known to have been a creator, violinist and teacher, perhaps the most popular classical Romanian musician after George Enescu. His patriotic songs, his Ballad for Violin and Orchestra and the operetta entitled Crai Nou [New Moon] brought him singular popularity in the nineteenth century. Perhaps if he had not died so young (before turning thirty years old!), the fate of this gifted Bukovinian composer would have been different in the history of Romanian music. Fortunately, musician Ciprian Porumbescu has left behind an autobiographical diary of unmatched literary value in the autochthonous memoir creation.

Traducerea rezumatelor: **Alina Bottez**